

LANDSARKIVETS I UPPSALA SMÅSKRIFTSERIE NR 3

SEKLER AV SKATTER

Från landskapshandlingar till länsskattemyndigheter
Skattematerial i landsarkivet

Karin Bendixen

Andra reviderade upplagan, nätversion, 2008
(första upplagan 2004)

Innehåll

1. Inledning	3
2. Bakgrund.....	3
3. 1500-talet	4
Kort historik	4
Arkivmaterialet.....	4
4. 1600-talet	4
Kort historik	4
Arkivmaterialet.....	5
5. 1700-talet	9
Kort historik	9
Arkivmaterialet.....	10
6. 1800-talet	12
Kort historik	12
Arkivmaterialet.....	13
7. 1900-talet	13
Kort historik	13
Skatteväsendet	14
Arkivmaterialet.....	14
8. Förvaltningsmyndigheterna inom skatteväsendet	15
Länsskattemyndigheterna 1987–1990.....	15
Kronofogdarna –1917	16
Häradsskrivarna –1966.....	16
Lokala skattemyndigheterna 1967–1990	16
Magistraterna –1964.....	16
Kronuppbördsmyndigheterna –1966.....	17
Övriga.....	17

1. Inledning

Denna lilla skrift, den tredje i Landsarkivets i Uppsala småskriftserie, ägnas skatter i Sverige från 1500-talet fram till 1990. Skattematerial från denna tid finner man i landsarkiven. Räkenskapsmaterialet är av stort värde för såväl lokalhistorisk som personhistorisk forskning. Näst efter kyrkobokföringsmaterialet med sina husförhörslängder, födelse- och dödböcker och härad- och rådhusrätternas bouppteckningshandlingar är mantalslängder och jordeböcker några av de flitigast använda källorna i våra samlingar. Men räkenskapsmaterialet innehåller även en hel del andra skattelängder, verifikationer och specialförteckningar som dokumenterar den enskildes liv likaväl som en bygds historia eller förvaltningens arbete.

I det följande kommer jag kortfattat att redogöra för skattehistorien, vilka skatter som förekommit, vidare vad man kan hitta i de omfattande verifikationsbanden och de olika skattelängderna och i vilka arkiv man ska söka. En redogörelse för fögderier och lokala skattemyndigheter i vårt distrikt återfinns också. Huvudsakligen kommer jag att koncentrera mig på det material som uppstått vid direktbeskattningen av befolkningen och inte på det som rör beskattningen av varor som tullavgifter och andra speciella avgifter som exempelvis hamnarskatten och andra skatter inom bergstaten. Den kommunala beskattningen ägnas inte heller utrymme. De myndigheter och rättsinstanser vars handlingar belyser besvär eller överklaganden har också lämnats därhän.

Framställningen bygger på andra mer utförliga arbeten och för den som vill ha grundligare kännedom om ämnet skatter rekommenderas följande verk:

Gösta Lext, *Mantalskrivningen i Sverige före 1860* (1968).
Lars Gustaf Linde, *Sveriges finansrätt* (1887).
Susanne Löwnertz, *De svenska skatternas historia* (1983).
Gunnar Wirsell, *Om kronans jordeböcker 1541–1936* (1968).
Karl Åmark, *Sveriges statsfinanser 1719–1809* (1961).

2. Bakgrund

Så länge det har funnits statsbildningar eller annan form av förvaltning har det också funnits arkiv. Lika länge har en överhet lyckats få underlydande att ställa upp på att betala avgifter av olika slag eller att med manskap hjälpa till att försvara landet mot yttre fiender. För att underhålla krigsorganisationen var det nödvändigt att skaffa fram livsmedel. En social uppdelning av befolkningen gjorde att den ägande och styrande klassen såg till att den brukande klassen lämnade ifrån sig en del av sin produktion till jordägaren, något vi kan kalla skatt. Även den kyrkliga överheten tog in skatt, mer känt som *tionde*, en tiondel av såväl skörden som boskapsproduktionen. På 1200-talet lyckades adeln, eller frälset, genom överenskommelse med kungamakten slippa skatt på sin jord mot att den gjorde krigstjänst för kronan/staten.

De pålagor som den begynnande statsmakten lade på befolkningen blev på 1200-talet stående skatter på jorden, en grundskatt kallad *den årliga räntan*. Men statsfinanserna krävde större inkomster än den årliga räntan utgjorde. Särskilt utgifter i samband med krig kostade mycket. Det blev nödvändigt att införa extraskatter som snart visade sig bli stående. Ofta betalades

dessa skatter i form av arbetsprestationer med den gemensamma benämningen *besvär*. Mest bekanta är dagsverken, t.ex. vid byggen av slott och herrgårdar.

3. 1500-talet

Kort historik

När Gustav Vasa kom till makten såg han till att stärka greppet om skatterna. Genom reformationen lät han också kronan överta skatter som kyrkan tidigare tagit in. Så överförde han två tredjedelar av kyrkans tionde till kronan, *kronotiondet*. Han såg också till att skatteuppbörden blev effektivare. Med en fogdeförvaltning som hölls i strama tyglar och där redovisningen granskades noggrant i *Kammaren* bidrog han till att vi än i dag har räkenskaper bevarade från 1530-talet. Efter det nordiska sjuårskriget mot Danmark (1563–1570) togs en personlig förmögenhetsskatt upp för att betala Älvsborgs lösen 1571. De längder man då upprättade är de äldsta där alla hushåll finns med. Tio procent av lösöret (i detta fall metaller och boskap) gick i skatt.

Arkivmaterialet

Landsarkivet har inget skattematerial från 1500-talet i bestånden. Det är det kamerala materialet som kan ses som det viktigaste källmaterialet att belysa förhållanden i riket. Centralt arbetade då *Kammaren*, till vilken *fogdarna* i landets *fögderier* redovisade sina utgifter och inbetalade vad de uppburit i skatt, böter etc.

De äldsta fogderäkenskaperna med *jordböcker* och *skattelängder* från Gustav Vasas dagar är ordnade landskapsvis i Kammararkivets samling *Landskapshandlingarna*, som förvaras i Riksarkivet. I denna ingår de äldsta bevarade fogderäkenskaperna med jordböcker och skattelängder av olika slag med *verifikation*er från 1530-talet och med slutår 1630. Tidens tand och två större eldsvådor i början av 1800-talet har gått hårt åt vissa delar av samlingen. Upplands handlingar har blivit hårt drabbade.

Landskapshandlingarna har mikrofilmats och försetts med ett register på CD-skiva. Denna skiva är tillgänglig på datorerna i Landsarkivets forskarsal. I Landsarkivets mikrokortsamling finns de mikrofilmade landskapshandlingarna från Västmanland och Dalarna att tillgå.

Längderna för Älvsborgs lösen 1571 har skannats i sin helhet och är tillgängliga via SVARs Digitala forskarsal (www.svar.ra.se).

4. 1600-talet

Kort historik

Med omorganisationen av lokalförvaltningen på 1630-talet kom *länsstyrelserna*, eller *Konungens Befallningshavande* som de allmänt kallades långt fram i tiden, att bli en länk mellan fogdarna och *Kammaren*. De räkenskaper som landskapshandlingarna innehåller kom istället att hamna i *länsräkenskaperna*, som återfinns i landsarkiven.

Länsstyrelserna kom från 1687 att delas upp i två avdelningar, *landskansliet* och *landskontoret*. Det var landskontoret som hade hand om de kamerala ärendena. Redan 1618 hade fogdarna blivit ålagda att redovisa sin uppbörd till ståthållarna och det är här embryot till landskontoren finns. Med *landsbokhållaren* vid sin sida fick *landshövdingen* ansvar för uppbörden,

dvs. införelsen av skatter och avgifter till kronan, och för kronans egendom, vilket sedan redovisades till Kammaren. Landsbokhållarens viktigaste arbetsuppgift var att utifrån de uppgifter han fick in upprätta *landsboken*, i vilken länets räkenskaper redovisades. Tillsammans med verifikationer insändes sedan landsboken till Kammarkollegiet. Från 1719 fick landskontorets chef titeln *landskamrerare*. En underordnad ställning hade *lantränteriet* som skulle ta emot och utbetala kronans inkomster.

Varje län var uppdelat i *fögderier*, oftast bestående av några häradar, med en *kronofogde* i spetsen. Han kallades också *häradsfogde* eller *kronobefallningsman*. I fögderiet var också *häradsskrivaren* verksam. Han var den som upprättade de längder som låg till grund för uppbörderna av skatten, han förde jordeboken och han svarade för *mantalsskrivningen*. Från 1600-talet fram till 1779 sköttes mantalsskrivningen av särskilda *mantalsskommisariater*. I städerna var det istället *magistraterna* som skötte motsvarande angelägenheter. Kronofogdens huvuduppgift i de här sammanhangen var att driva in skatterna, men han arbetade också tillsammans med häradsskrivaren med alla de olika skattelängderna.

Det skattesystem som sedan medeltiden fanns i Sverige byggde på att jorðinnehavarna betala skatt för den jord de brukade. Denna grundskatt som byggde på jordens avkastning bestod av *jordboksräntan*, eller *den ordinarie räntan*, samt en efter mantal satt skatt, *den extra ordinarie räntan*, även kallad *hemmantalsräntan*. Denna var från början en rad extraskatter som snart blivit permanenta. Hit hörde boskapspenningar, byggningshjälp, dagsverks- och skjutsfärdspenningar. Boskapspenningar betalades från början efter antal djur men förvandlades efter ett par decennier till en skatt i mynt efter mantal.

För att hålla ordning på inkomsterna *skattlades* jorden, dvs. sattes i mantal. Själva skattläggningen var en ganska komplicerad procedur med revningar, uppmätningar, ägovärderingar, uträkning av den ränta som skulle betalas och beslut om hur den skulle erläggas. Över skattläggningarna fördes protokoll, *skattläggningsinstrument*. Uppgifterna om den ränta som skulle betalas infördes sedan i de jordeböcker som lades upp över gårdarna.

De återkommande krigen i början av 1600-talet krävde stora utgifter vilket i sin tur betydde att vad staten fick in på grundskatterna inte förslog. 1613 blev det åter blev dags för stora krigsskadestånd som hela befolkningen fick vara med och betala. På 1620-talet infördes en personlig skatt som utvecklades till vad som kom att bli *mantalspenningar*. Det var en speciell skatt på tunnor säd som skulle malas och som skulle tas ut vid kvarnarna. Den var svår att kontrollera och ändrades snart till en skatt som togs ut av alla vuxna arbetsföra personer. En tillfällig skatt blev det dock inte. Först 1938 försvann mantalspenningen.

Arkivmaterialet

Älvsborgs lösen 1613 var en kontribution som togs ut i sex omgångar för att återfå Älvsborgs fästning ännu en gång från danskarna. I dessa räkenskaper ingår mantalslängder, rest- och avkortningslängder som bidrar till kunskapen om Sveriges befolkning vid denna tid. Handlingarna återfinns i Riksarkivet, där de är tillgängliga på mikrokort.

Ser man till vad som finns i Landsarkivets bestånd från 1600-talet av skattematerial får vi gå framför allt till länsstyrelsernas arkiv. Landshövdingarna fick i spetsen för länsstyrelserna ta över Kammarens uppgifter med kontroll och uppbörd av skatter. Behovet av nya skatter blev ständigt återkommande. Exempelvis kom 1635 föreskrifter om en särskild *kvarntullsmantalspenning*. De längder som låg till grund för skatteuttaget och som upprättades i länen redovisades också in till centralmyndigheten, Kammaren, och de föreligger alltså ofta i flera exemplar.

Granskningen av skatteuppbörden skedde från 1630-talet i länen. Kronofogdens årliga räkenskaper kallad *specialräkningen* låg till grund för landsbokhållaren när han upprättade *landsboken*, som kan sägas vara bokslutet för länet. På kreditsidan i landsboken togs alla bruttointkomster upp: ordinarie ränta och extraordinarie räntor. På debetsidan antecknades alla *avkortningar*, *anordningar* och *levereringar*. Dessa skulle också vara styrkta i *verifikationsbok* eller *anordningsbok*. Avkortning, dvs. att debitering avskrevs, kunde vara fallet vid donationer, förläningar på livstid, öde eller förbrända hemman. Anordningar var alla för statens ändamål anslagna medel och medel för militära ändamål. Levereringar var mer tillfälliga arrangemang. I landskontorets exemplar av landsboken är ofta sidhänvisningar till verifikationerna inte ifyllda. Det mer kompletta exemplaret av räkenskaperna har gått in till Kammaren. Sammandraget av all uppbörd i länet är *överdragsräkningen*.

Landsböckerna med verifikationer är de serier som dominerar de tidiga landskontorens arkiv. De viktigaste verifikationerna till landsboken är jordeböcker, mantalslängder, tiondelängder, saköreslängder (böteslängder), restlängder, avkortningslängder, bevillningslängder för beskattning av lyxföremål samt lysningslängder (under tiden 1733–1748).

Jordeboken tar alltså upp de stående skatter, den årliga räntan, på jorden som åsatts vid skattläggning. I jordeboken, eller persedeljordeboken, var skatten angiven i *persedlar*, dvs. in natura, i de produkter som förekom på orten. Innan man 1869 övergick till att helt erlægga skatten i reda pengar återstod följande persedlar: spannmål, smör, kött, hö och järn. Vad som skulle ingå i ränta reglerades i den så kallade *Orternas undervisning* och det varierade i olika delar av landet vad persedlarna bestod av. Tiondet däremot utgick alltid i spannmål. Räntan kunde också omvandlas enligt särskild *markegångstaxa*. Med hjälp av denna fick man fram ett årspris på varor etc. i penningvärde som motsvarade persedlarna.

I jordeboken antecknades vilken *kameral natur* fastigheterna hade, antingen *skatte*, *frälse* eller *krono*. Skattejord och skattehemman ägdes och brukades av självägande bönder som betalade skatt enligt jordeboken till kronan. Skattefrälsehemman ägdes och brukades av självägande bönder, men dessa betalade grundskatten till frälsemän som övertagit beskattningsrätten från kronan. Skatteuttaget av frälsejord var lindrigare än för de övriga. Kronojord, slutligen, arrenderades och brukades av *åbor* eller *landbor* som betalade avgift till kronan. Brukningsrätten kunde ärvas eller säljas. Fastigheternas storlek anges i mantal, vilket inte är ett faktiskt arealmått utan vad som från början ansågs kunna föda ett hushåll. Ändring eller nedskrivning av mantal kallas *förmedling*.

Anmärkningskolumnen innehåller framför allt uppgifter om anordningar, dvs. till vilket ändamål räntan ska gå, uppgifter om det rör sig om ett löneboställe för en ämbetsman eller att det är avsett för militärens underhåll (roteringen) eller om hemmanet är öde eller skattevrak. Uppgiften ”Kronan bespart” betyder att staten får hela räntan och ”under förpantning” att ersättning ska utgå till den som bistått kronan med pengar eller har inestående fordringar. I anmärkningskolumnen hittar man också uppgifter om förändringar i jordnatur till följd av skatteköp.

Den ränta som skulle betalas av varje hemman ändrades inte efter produktionen och de inkomster staten drog in med grundskatterna förslog inte långt, särskilt inte då krigen under 1600-talet drog med sig dryga utgifter. När Karl XI:s indelningsverk infördes på 1680-talet betydde det att stora delar av statens inkomster från hemmanen gick just till att hålla en försvarsmakt av indelta soldater och officerare med boställen och utrustning.

Adeln åtnjöt sedan Alsnö stadga 1280 skattefrihet mot att den gjorde krigstjänst med häst och ryttare. Rusttjänst blev ett besvär som vilade på frälsejord. Särskilda *rusttjänstlängder* upprättades över alla de gods och gårdar adeln ägde samt värdet på jordens avkastning räknat i rusttjänstmark, för vilka den var rusttjänstskyldig.

Jordeböcker som rör *Uppsala universitets* hemman fr.o.m. 1624 finns i universitets eget arkiv.

Den särskilda skatt som tiondet utgjorde var från början en kyrklig skatt som till två tredjedelar drogs in till staten, kronotiondet. Den sista tredjedelen, *kyrkotiondet*, gick fortsatt till prästerskapet. Tiondet redovisas i tiondelängder. Det var en skatt som utgick med en tiondel av skörden, från början av alla hemmantal men med tiden med flera undantag, bl.a. säterier, torp och nybyggen.

De personliga skatter som Älvsborgs lösen är exempel på fick sin fortsättning i en extra förmögenhetsskatt som mättes efter antalet djur på gårdarna och som resulterade i boskapslängder 1620–1641. Få boskapslängder från denna tid är bevarade i landsarkivet. Skatten kom senare att ingå i hemmantalsröntan.

Kvarntullsmantalslängden övergick till att bli en skattelängd över befolkningen. Den låg också till grund för andra personliga skatter som kom att tas ut. Mantalslängden var tillsammans med kyrkoböckerna ett instrument att hålla reda på invånarna. Mantalslängden ger en någorlunda god bild av hushållens sammansättning, även om många personer saknas i längderna. Vad som utmärker mantalslängderna är att många grupper i samhället var befriade från att betala mantalspenning. Åldersgränserna har varierat över tid, men från 1652 var den undre gränsen 15 år och den övre 63 år. Om en bonde satt kvar på sin gård och förestod hemmanet efter 63 års ålder blev han dock inte befriad från att betala. Under 1600-talet var bl.a. fattiga och sjuka, adel och biskopar med familj och tjänstefolk, professorer, studerande och krigsfolk i tjänst undantagna från att betala mantalspenningar.

Mantalskrivningsförrättningarna sköttes från 1650-talet av mantalskommissarier, men uppdraget övertogs från 1779 av häradsskrivare. Mantalslängderna är kolumnindelade med noga angivande av gårdar och byar (som kontrollerades mot jordeboken), i städer var det rote- eller kvartersindelning som gällde. Befolkningen, dvs. alla som var i arbetsför ålder och som inte var befriade, redovisades sedan under respektive gård etc. Från början var det endast husbonden som var upptagen med namn, övriga streckmarkerades i olika kolumner.

Det faktiska bestånd som återstår i dag av landsböcker och därtill hörande verifikationer, mantalslängder, jordeböcker, skattläggningshandlingar och uppbördsböcker i landskontorens arkiv från detta sekel ser ut som följer:

UPPSALA LÄN

Landsboksserien börjar 1657 medan verifikationsseriens begynnelseår är 1695. Mantalslängder finns från 1671 men saknas 1674–1693. Den tidigaste jordeboken är daterad 1623 och serien jordeboksliggare börjar 1687. Handlingar rörande skattläggningar, kallad *äldre serie*, finns spridda år från 1621. Den geografiskt indelade serien *skattläggningshandlingar* är också bevarad från 1600-talet liksom jordrannsakingar. Uppbördsböcker över fogdeuppbörden existerar i ett 30-tal volymer.

Obs! Större delen av 1600-talet hörde de socknar som senare ingick i Stockholms län till Uppsala län.

SÖDERMANLANDS LÄN Landsboksserien är bevarad från 1662. I serien ingår också avkortningslängder, den äldsta från 1678, och verifikationer, den äldsta från 1692. Jordeböckerna börjar med ett fragment från 1632, annars börjar de 1663 (Nyköpings och Vingåkers fögderier) och finns för Södertörns fögderi för 1687. Vidare finns handlingar angående skattläggningar, en bunt med början 1679.

Obs! Delar av länet, nämligen Eskilstuna och Gripsholms län, hörde till änkedrottningens livgeding (1660–1715), vars handlingar finns i RA. Till Södermanlands län hörde till 1720 även Södertörns fögderi.

ÖREBRO LÄN Landsböcker för ståthållardömena börjar 1628 och för landshövdingedömena 1639. Serien består av ca 90 volymer för 1600-talet. Verifikationsserien som mestadels består av avkortningslängder börjar 1629, drygt 70 volymer. Före 1730 finns ingen egen serie mantalslängder. Jordeböcker finns i svit från 1627 för hela 1600-talet. Skattlägningshandlingar är bevarade från 1630-talet. Uppbördsböcker finns i en volym från 1690-talet.

Obs! Fram till 1779 ingick även Värmland i länet.

VÄSTMANLANDS LÄN Landsböcker finns i serie från 1635 och verifikationer med huvudsakligen avkortningslängder finns från 1643. De äldsta mantalslängderna är från 1622 och innehåller även boskapslängder. Jordeböcker daterade 1632 innehåller även avskrifter av jordeböcker från 1543–1544 och 1555. Handlingar angående skattläggningar är bevarade sedan 1600-talet. Uppbördsböcker saknas för 1600-talet.

Obs! Strömholms län var en del av änkedrottningens livgeding, vars handlingar finns i RA.

DALARNAS LÄN (KOPPARBERGS LÄN) Landsböcker för Sätters och Sala län börjar 1641 respektive 1642 och för Kopparbergs län 1648. Verifikationer saknas i stort sett för 1600-talet. Serien mantalslängder börjar med en volym daterad 1659–1703, men är ofullständig.

En bunt restlängder från 1651 och en bunt avkortningslängder från 1676 finns särskilt. Jordeböckerna för Dalarna finns från 1637 liksom revningsböcker medan andra skattlägningshandlingar börjar 1661. Det finns även uppbördsböcker, den äldsta från 1658.

Kronofogdars och häradsskrivares göromål avspeglas inte nämnvärt i arkiven före 1700. Flest handlingar innehåller Gripsholms, Nyköpings och Vingåkers häradsskrivarearkiv med några jordeböcker och en del skattlägningshandlingar från 1600-talet. Kronoräkenskaper med bl.a. avkortningslängder och några mantalslängder finns också från den tiden i framför allt Vingåkers häradsskrivarearkiv.

Kronofogdearkiv med handlingar från 1600-talet saknas så gott som helt. Ett par enstaka volymer skattlägningshandlingar från 1690-tal i Västernärkes respektive Östernärkes fögderi är bevarade och ett fåtal kronoräkenskaper 1696–1714 från kronofogden i Västernärke.

I städerna var det magistraten som skötte dessa göromål. Bevarade handlingar här är:

ARBOGA Mantalslängder med boskapslängder 1614–, taxerings- och uppbördslängder 1600–.

ENKÖPING Mantalslängder, enstaka 1660–1670-talen, kronoräkenskaper 1680–.

ESKILSTUNA Räkenskaper 1654–.

FALUN Räkenskaper över stadens enskilda medel 1644–.

KÖPING	Kronoräkenskaper 1650-, mantals- och taxeringslängder 1644-.
LINDESBERG	Kronoräkenskaper 1654-, mantalslängder 1651-, taxeringslängder 1647-, mantals- och uppbördslängder 1690-, taxeringslängder 1687-, restlängder 1656-.
STRÄNGNÄS	Krono- och stadsräkenskaper 1613-.
SÄTER	Kronans räkenskaper 1641-.
TORSHÄLLA	Mantalslängder 1658-.
UPPSALA	Mantalslängder 1694-, kronoräkenskaper 1687-.
ÖREBRO	Krono- och stadsräkenskaper 1627-, mantalslängder 1631-, mantalsuppgifter 1676-, kronouppbördsböcker 1687-.
ÖSTHAMMAR	Mantalslängder 1671-, taxeringslängder 1694-.

5. 1700-talet

Kort historik

En tredje typ av skatt var vad man kallar *bevillningar*. Sådana förekom även under 1600-talet. Det var riksdagarna som beviljade kronan att ta ut extra skatter som mer eller mindre blev stående inslag i jakten på inkomster. 1720 års regeringsform fastslog riksdagens beskattningsrätt. Ett försök till en allmän bevillning gjordes under Karl XII:s tid, den så kallade *kontributionsskatten* på 1710-talet. Det var en förmögenhetstaxering som byggde på självdeklarationer. Det här försöket blev inte långlivat, men togs upp igen kring år 1800.

Bevillningar fanns i olika kategorier, allmän och särskild. Den allmänna, eller *kontributionen* som den också kallades, beviljades av riksdagen och fastställdes i bevillningsplakat under åtskilliga år under 1700-talet och några år in på 1800-talet. Skatten var personlig och drabbade de flesta, långt fler än de som behövde betala mantalspenningar.

Den särskilda bevillningens inkomster var vid flera tillfällen avsatta till speciella ändamål som begravnings- och kröningshjälpen och bröllopsgården vid de kungliga begivenheterna och slottshjälpen för uppbyggande av det kungliga slottet.

Bevillningarna var objektsskatter. Till grund för beräkning av inkomst och förmögenhet låg fast egendom, av vilken en viss procent togs i skatt. Många av bevillningarna var klasskatter där man delade upp medborgarna i grupper eller yrken och tog ut en uppskattad inkomst av visst belopp och inte med hänsyn till den faktiska inkomsten hos var och en. Mest orättvis förefaller skatten på lyxkonsumtion som t.ex. vagnsavgiften, som de som tjänade minst fick betala mest för (då de inte ansågs egentligen ha råd med sådan lyx). Andra lyxskatter till följd av överflödsförordningar fick alla tidvis betala, oavsett de nyttjade de varor som det gällde: kaffe, te, choklad eller tobak.

En annan personlig skatt var *lagmans- och häradshövdingräntan* som togs ut per hushåll. Man talar här om matlag eller rök. Vissa grupper var befriade, t.ex. adelspersoner, prästerskapet, bruksägare, bruksbetjänter och hammarsmeder. *Gärningsören* var en skatt som hantver-

kare på landet betalade från 1777. *Löne- och betalningsavgiften* för statsskuldens avbetalande var ytterligare en pålaga.

Taxeringslängden upprättades av kommittéer och häradskrivaren upprättade därefter upp-
bördsboken som låg till grund för själva skatteindrivningen som skedde vid särskilda upp-
bördsstämmor.

Arkivmaterialet

Alla de typer av skattelängder som förekommer under 1600-talet fortsätter in i nästa sekel. Den nyhet som Karl XII:s kontributionsskatt innebar har resulterat i särskilda volymer, *kon-
tributionslängder*. Under 1700-talet är just bevillningarna oerhört många och uppdelade. Uppgifter om bevillningarna hittar man i taxeringslängderna som återfinns i både länsstyrel-
sernas och fögderiernas arkiv. I de senare ingår de vanligen i vad som kallas *äldre kronorä-
kenskaper*. I de förra finner man dem i landskontorens *landsboksverifikationer*. Kontribu-
tionsböcker för 1710-talet återfinns i alla länsstyrelsearkiv.

I mastodontbanden (30–80 centimeter breda) med verifikationer till landsboken hittar man åtskilliga specifikationer, namnlistor över dem som fick betala löne- och betalningsavgiften 1719–1765. Vidare också längder över dem som nyttjade tobak, te, kaffe och puder, ofta upp-
delade efter ståndstillhörighet. Man kan finna förteckningar över betjänter vid säterierna, för-
teckningar över bruksbetjänter och arbetare vid gruvor och bruk, förteckningar över pigor och
drängar som flyttat och där husbonden blivit skyldig skatt. Sammandrag av *charta sigillata-
avgiften* med utdrag ur lysnings- och vigselböcker förekommer under perioden 1733–1748, då
användningen av stämplat papper var ur bruk och denna avgift istället togs upp kontant och
redovisades med intyg.

Saköreslängder, listor över dem som dömts till böter vid tingen, ibland med attester om att
kroppsstraff ersatt bötesbeloppet, är andra speciallängder.

Avkortningslängder har gjorts upp över dem som byggt stenhus, har fyra barn eller fler och
över dem som lever i stor fattigdom. *Häradernas underskrevne* och förseglade längder över
säterier med uppgifter om byggnadernas tillstånd är ett annat exempel.

Jordeboken upprättades från 1730-talet vart tionde år med *extraktjordeböcker* eller *föränd-
ringsextraktjordeböcker* däremellan. Frälsehemman med frihet från skatter och besvär kunde
endast innehas av adeln fram till 1723, men därefter också av de andra stånden och fr.o.m.
1789 även av bönderna.

Uppgifter till mantalslängden, *mantalsuppgifter*, lämnades vid särskilda mantalsskrivnings-
möten och skedde muntligen. Från 1725 skedde själva mantalsskrivningen i slutet av året före
det år som avsågs.

1765 föreskrevs att både skattskyldiga och icke skattskyldiga skulle finnas med i mantals-
längden. Från 1782 skiljer man på betalande och befriade, namn förekommer endast på hus-
bonden och förnamn på pigor och drängar i anmärkningskolumnen. Som tidigare var många
grupper i samhället befriade från att betala mantalspenningen. Vissa yrkesgrupper var befria-
de tidvis, t.ex. salpetersjudare, skarprättare, fabriksarbetare (upphävt 1766) och sjöfolk. På
1750-talet fick den som byggde stenhus befrielse, detta kvarstod till 1864. 1770 fick nybygga-
re på kronojord, torpare, gärningsmän (hantverkare på landet), fattigt folk och de med fyra
barn eller fler också befrielse.

Alla de överflödsförordningar som kommer på 1700-talet avspeglas också i mantalslängderna. Mantalsuppgifterna låg till grund för beräkningen av diverse andra personskatter och lyxskatter, likaså för befrielse från avgifter. Skatter på vin, tobak, kortspel, hundar, fickur, sidenmöbler, fönsterlufter och olika ekipage noteras och kan avslöja en del om levnadsförhållanden.

Den tid som förflöt (november–april) mellan mantalsskrivningen och uppbörden av skatten gjorde att dödsfall under denna period noterades med datum i avkortningslängden, vilket i bästa fall kan ersätta en förkommen dödbok. Dubbelförda uppgifter, folk som försvunnit, rymt eller kommit på obestånd antecknas också. Äldre befrielser som adelskap tas däremot inte upp. Avkortningslängder upprättades i de fall man var tvungen att avskrika skatteskulder. Man skilde på ordinarie och extra ordinarie avkortning. Den förra rörde räntor på jord och fastigheter medan den senare till sist enbart kom att gälla orätt debitering, dödsfall, fattigdom och försvinnanden (ingen vetskap om en persons vistelseort).

Av olika anledningar fanns det alltid personer som inte klarade av att betala den skatt som debiterats dem. För dem som tillfälligtvis inte kunde betala, men förhoppningsvis senare skulle klara av det, upprättades *restlängder*, ibland också försedda med pantlistor. Fanns något att utmäta, utöver vad som nödvändigtvis måste få behållas, så gjordes det. Först sedan man uttömt alla möjligheter att driva in skatten överfördes personen till avkortningslängden, där skatteskulden slutligen avskrevs.

Länsstyrelsernas serier *Landsböcker och verifikationer* är för 1700-talet i stort sett utan luckor. Det gäller samtliga län. 1714 blev Stockholms län ett eget län då det bröts ut ur Uppsala län. Värmland blev ett eget län från år 1779. 1718 försvann *livgedingen* eller änkedrottningens underhållslän. Mantalslängder ingår oftast i verifikationsbanden men bildar också egna serier. Kopparbergs län har få och ofullständiga mantalslängder i egen serie.

Jordeböcker finns i alla län, bäst bevarade i Uppsala län. Rusttjänstlängder är också bäst bevarade i Uppsala län, men även Örebro och Västmanlands län har sådana från 1600-talet fram till ca 1740. Skattningshandlingar finns mest komplett för Uppsala län, därefter för Västmanlands län och för spridda år i Örebro län. *Revböcker* för vissa socknar i Dalarna är bevarade.

Taxeringslängder över bevilningar, förteckningar över allehanda avgifter och vilka som betalat, kronotonde- och tertiallängder, saköreslängder, extraktjordeböcker och andra sammandrag, avkortningslängder, kvittenser och mycket mer fyller verifikationsbanden.

Häradsskrivarearkiven för 1700-talet är tämligen ojämnt bevarade och somliga av dem har mycket få handlingar i behåll. Om man ser till jordeböcker, mantalslängder och äldre kronoräkenskaper så har häradsskrivarna i följande fögderier de fullständigaste serierna: Gripsholms, Nora, Nyköpings, Rekarne, Uppsala mellersta, Vingåkers och Västernärke.

I städernas arkiv är också räkenskapsmaterialet ojämnt fördelat. I t.ex. Enköping, Köping, Lindesberg, Mariefred, Nyköping, Strängnäs, Trosa, Uppsala, Örebro och Östhammar är längderna av större omfattning än i andra magistratsarkiv.

Kronoräkenskaper återfinns även i kronofogdearkiven, bäst i Gripsholms, Nedansiljans, Olands, Rekarne och Västernärkes fögderier.

Vad en volym med kronoräkenskaper kan innehålla visar detta exempel ur arkivet från kronofogden i Västernärke fögderi 1774: jordebok, specialextrakt över avkortning och anordningar, extraktsammandrag av mantalsräntan, bevillningslängd över begravnings- och kröningshjälpen, saköreslängd, förteckning över gärningsmän, förteckning över mjöl- och sågkvarnar samt krogar, taxeringslängd över bruks-, gruv- och hyttarbetare, taxeringslängd över lön- och betalningsavgiften, avkortningslängd över räntor, restlängder och mantalslängder. Mycket är sådant man också hittar i landsboksverifikationerna, men för ett mer begränsat område.

Mantalslängder över *akademistaten* i Uppsala 1707–1821 och även taxeringslängder m.m. finns i universitetsarkivets serie verifikationer och avkortningslängder. De äldsta delarna förvaras vid Carolina Rediviva. För 1820–1850-talen finns uppgifter till mantalsskrivningen såväl som mantals- och skattskrivningslängder för Akademien i länsstyrelsens ohanterliga verifikationsband.

6. 1800-talet

Kort historik

I början av 1800-talet gjordes försök att med hjälp av självdeklaration av förmögenhet dra in skatt och att göra den progressiv, men det kom snart att avskaffas för att bli verklighet först 100 år senare. 1812 inrättades *prövningskommittéer*, senare kallade *prövningsnämnder*, i varje län vilka skulle granska taxeringar och avgöra besvär. En ny mantalsförordning kom samma år.

Underlaget till mantalslängden återfinns i *mantalsuppgifterna* som i början av 1800-talet alltmer kom att lämnas in skriftligt, särskilt i städerna där man förväntades vara mer skrivkunnig än på landet. Mantalsuppgifterna är mer detaljerade än längderna och som källa till att knyta namngivna arbetare till en arbetsplats unika. Efter 1810 blev grupper som tidigare varit befriade tvungna att betala, det gällde t.ex. både adel och präster. Undantagna var fortfarande stora grupper som studerande, barnhusbarn, krigsfolk, backstugusittare, sjuka och bräckliga. En ny spalt i längderna anger om det är ägare till fastigheten som bor där eller om det är någon annan som brukar den. Namnuppgifterna blir allt fylligare och så småningom står alla i hushållet med namn och födelseår i längden.

Mantalsförordningen var också ett försök att komma tillrätta med lösdriveriet. Det gällde att ha laga försvar hos en husbonde för att inte gripas för lösdriveri eller tvångsutskrivs i militärtjänst. Listor över *beväringar*, alla unga män tjugoett år gamla, gjordes upp efter mantalslängden. Bevillningar som fanns kvar ännu ett tag var löne- och betalningsavgiften fram till 1809 och lagmans- och häradshövdingerräntan som fanns kvar till 1841. Brännvinsskatten som betalades för rätten att själv bränna brännvin försvann när husbehovsbränningen definitivt förbjöds 1860. Gärningsören, som betalades av hantverkare på landet, försvann 1861.

Bevillningsförordningen 1862 innebar en förändring i så måtto att till grund för bevillningar låg nu endast inkomst och fastighet. Klasskatterna försvann. Alla mantalsskrivna personer skulle även erlägga en personlig skyddsavgift. Skatten var fortfarande proportionell, dvs. skattesatsen var densamma oberoende av skatteunderlagets storlek. Inga grupper av medborgare var undantagna från skatt längre. Även utlänningar som idkade handel eller gav föreställningar, konserter etc. blev beskattade. Bevillningsberedningar föreslog och taxeringsnämnder beslutade innan prövningsnämnder fastställde skattesatsen.

Krav på rättvisare beskattningsformer präglade hela 1800-talet. Bönderna ville framför allt få bort grundskatterna på jorden. Genom den nära kopplingen till indelningsverket kom frågan att knytas till frågan om en värnpliktarmé. 1892–1904 avvecklades slutligen grundskatterna, indelningsverket avskaffades och allmän värnplikt infördes.

I ett cirkulärbrev från Kammarkollegiet 1821 föreskrevs att en för alla län gemensam tid för jordransakning och jordeböckers upprättande skulle införas 1824 respektive 1825. Så blev fallet och i denna 1825 års jordebok är uppgifterna mer utförliga än tidigare. Skatteköp är nogsamt registrerade, jordbyten och avsöndringar likaså. Oskattlagda torp och backstugor är också förtecknade med namn. Hur roteringen, alltså skyldigheten att sätta upp och underhålla soldater, sett ut över tid har också noterats. Soldat- och båtsmanstorp och en del enskilda torp togs enligt jordeboksmetoden på 1850-talet inte med i jordeboken. Räntepersedlarna ersattes i pengabelopp från 1869. Kronotiondet lades ihop med räntan till en grundskatt 1885.

1884 gjordes de sista jordeböckerna för alla län utom Kopparbergs. Vid grundskatternas avskaffande försvann också jordeboken och ersattes av *jordregister* som fungerade som fastighetsliggare. Uppgifterna ur jordeböckerna låg också till grund för den *fastighetsbok* som upptog alla de rättsliga förhållanden som inte fanns med i jordeböckerna, bl.a. till följd av att flera bruksdelar fortfarande kunde stå som ett hemman skattemässigt. *Lagfarts-* och *inteckningsböcker*, senare fastighetsböcker, lades upp 1875 och där skrevs alla förändringar in rörande fastighet, för tryggande till äganderätt eller annan rättighet till den.

Arkivmaterialet

Skattematerialet för 1800-talet uppvisar i stort sett samma typ av handlingar som tidigare, även om det växer i omfattning. 1825 års jordebok förses med fler uppgifter om fastigheterna än tidigare. *Taxeringslängder* efter bevillningen över inkomster och fastighetsinnehav blir allt mer vanligt förekommande i såväl häradsskrivarearkiven som magistraternas eller, i de större städerna, kronouppbördskontorens arkiv. Mantalslängderna blir allt utförligare vad gäller personuppgifterna och den övre åldersgränsen för vilken betalning ska ske försvinner 1862/1863 och avgifterna blir enhetliga. Samtidigt upphör också landskontorets exemplar av mantalslängden.

Mantalslängder och mantalsuppgifter är bäst att söka i häradsskrivarearkiven eller i städernas arkiv. Man får dock vara beredd på att det kan förekomma stora luckor i serierna. I verifikationsbanden i länsstyrelsearkiven kan mantalsuppgifter också förekomma. Mantalslängder som inte bildar egna serier återfinns allt som oftast också i verifikationsbanden.

Försöket att införa självdeklarationen som instrument vid beskattningen år 1800 har satt spår i samtliga länsstyrelser och i ett och annat häradsskrivararkiv, t.ex. i Norra Roslags fögderi.

Debiteringen av skatten skedde med hjälp av uppbördsböcker där alla skattskyldiga är listade. Serier av uppbördsböcker växer betydligt i omfattning i länsstyrelsearkiven.

7. 1900-talet

Kort historik

1902 infördes deklaraionsplikt och den progressiva skatt som prövats tidigare. Inkomstskatten kompletterades 1910 med förmögenhetsskatt, även den progressiv. Med kommunalskattelagen 1928 försvann de sista resterna av det gamla systemet med bevillningar. Sociala refor-

mer med folkpension, barnbidrag och indirekta skatter präglade hela 1900-talet. Under slutet av seklet genomfördes en rad skattereformer.

Skatteväsendet

Skatt- och mantalsskrivning sköttes som tidigare av häradsskrivare på landet medan magistraterna med hjälp av *kronokassörer* hade motsvarande syssla i städerna. Uppbörden sköttes av fögderiets kronofogde. 1917 skedde en stor omorganisation av fögderiförvaltningen som innebar en indelning i fögderier och landsfiskalsdistrikt. Från 1918 kvarstod häradsskrivaren som chef för fögderiet, men kronofogden försvann. Uppbörden överfördes till länsstyrelsens landskontor. Indrivning av skatt som kronofogden haft hand om tidigare togs över av länsstyrelsen; *landsfiskalen* blev utmätningsman.

Stora förändringar skedde igen 1947. Källskatten infördes och ett centralt verk, *Centralnämnden för folkbokföring och uppbörd* (CFU), kom till. I de större städerna ersattes magistraten med *kronokamrerare* eller *uppbördsverk* för uppgifter om mantalsskrivning och uppbörd. *Stadsfogden* som fanns i vissa städer hade hand om utmätning. *Kronofogdemyndigheter* kom till 1965 och ersatte stadsfogde och landsfiskaler i utmätningsärenden.

Den överordnade exekutiva myndigheten, överexekutor, var länsstyrelsen på landsbygden och magistraten i städerna. I städer som saknade magistrat var det *kommunalborgmästaren* som skötte denna syssla fram till dess kronofogdemyndigheterna tog över. Under 1900-talet kom en rad städer att läggas under landsrätt och rådhusrätt och magistrat upphörde. Magistratens administrativa göromål övertogs av kommunalborgmästaren. Mantalsskrivning och skatteuppbörd sköttes efter 1947 av *kronouppbördsmyndighet*. Städer under landsrätt ingick i häradsskrivarens fögderi. 1964 avskaffades magistraterna helt.

1967 förstatligades skatteväsendet helt och häradsskrivarna blev chefer för de *lokala skattemyndigheterna*. Regional myndighet var länsstyrelsens landskontor fram till 1958. Från detta år fanns istället *kameralsektion*, *taxeringssektion* och *prövningsnämndens kansli* hos länsstyrelsen där skatteärenden hanterades. Kameralsektionen skötte även gåvo- och arvsskattefrågor. Uppbördssektionen hade arbetsuppgifter rörande uppbörd, indrivning och folkbokföring. Så förblev det till den 1/7 1971, då skatteavdelningen med enheter inrättades inom länsstyrelsen. 1979 fick skatteavdelningen eget kansli. 1987 bröts skatteavdelningen ut ur länsstyrelsen och bildade en *länsskattemyndighet*. Från samma år låg de lokala skattemyndigheterna under länsskattemyndigheten innan de 1991 slogs samman till en ny länsmyndighet, *skattemyndigheten* i länet.

Arkivmaterialet

Fram till 1918 bestod det gamla systemet med länsräkenskaper, landsböcker med verifikationer och nya serier huvudböcker, inkomst- och utgiftsjournaler, tillkommer. Taxeringslängderna är uppdelade i fastighetslängder och inkomstlängder. Allmänna fastighetsdeklarationer finner man för vissa typår, nämligen 1928, 1938, 1952 och 1957. I länsstyrelsens sektionsarkiv ligger inkomst-, fastighets-, och förmögenhetslängder liksom allmänna fastighetsdeklarationer för år 1970 (vilket är undantaget från gallring) i prövningsnämndens kanslis arkiv. Räkenskaper rörande uppbörd, debitering och indrivning ligger i uppbördssektionens arkiv.

I skatteavdelningens taxeringsenhet återfinns de olika taxeringslängderna och deklarationerna i ett särskilt deklaraionsarkiv. Av fastighetsdeklarationer bevaras endast den från 1981. Vanliga självdeklarationer gallras sex år efter taxeringsårets utgång med undantag av 1939 och

1966 i Västmanlands län och 1966 i Uppsala län. Av aktiebolagsdeklarationer bevaras alla före 1971.

De lokala skattemyndigheterna som 1967 tog över efter häradsskrivarna och kronouppbördsmyndigheterna har alla i sina arkiv huvudsakligen olika skattelängder. *Skattelängd* kallas sedan 1979 den längd som ersatt såväl inkomst- som debiteringslängd. *Debiteringslängd* och *förmögenhetslängd* kom 1947. Mantalslängden som så länge tjänat som befolkningsregister försvann 1991 vid införandet av den nya folkbokföringslagen.

I de större städerna var kronokamrerare verksamma och skattematerialet återfinns i deras arkiv. Från 1967, när de lokala skattemyndigheterna började sin verksamhet, gjordes ingen skillnad på stad och land.

Inkomstlängderna lämnar uppgifter om den taxerade inkomsten medan debiteringslängden anger den pensionsgrundande inkomsten, alltså vad som ligger till grund för beräkningen av kommande pension. Den pensionsgrundande inkomsten började inte beräknas förrän taxeringsåret 1961. Ersättningar från försäkringskassan och arbetslöshetsunderstöd finns inte med förrän i 1975 års taxering.

Det viktigaste att veta när man ska söka rätt på uppgifter i taxeringslängderna är adressuppgift, gärna fastighetsbeteckning, förutom församlingens namn där personen varit mantalsskriven. Ej mantalsskrivna brukar vara redovisade för sig, ibland sist i längden. Ändrade fastighetsbeteckningar kan ställa till problem när det gäller att hitta i längderna, men adressregister och korslistor (från gamla till nya fastighetsbeteckningar) finns för vissa städer.

För att beräkna reavinst vid fastighetsförsäljningar gäller 1952 års taxeringsvärde som ingångsvärde. Tillgång till äldre fastighetsbeteckning underlättar avsevärt vid återsökning. För att hitta uppgifter om fastigheter i Dalarna är kännedom om ägarens namn det aktuella året nära nog ett måste.

8. Förvaltningsmyndigheterna inom skatteväsendet

LÄN	LÄNSBOKSTAV	KODNUMMER
Uppsala	C	03
Södermanlands	D	04
Örebro	T	18
Västmanlands	U	19
Kopparbergs/Dalarnas	W	20

Landskontoren för alla län utom Örebro är i dag levererade till landsarkivet. Örebro landskontor har inte levererats längre än till 1900. Länsstyrelsernas sektioner har också överförts till landsarkivet utom för Kopparbergs och Örebro län. Skatteavdelningens kansli med enheter från tiden 1971–1986 finns också i landsarkivet utom för Kopparbergs och Örebro län.

Länsskattemyndigheterna 1987–1990

Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Kopparbergs länsskattemyndigheter 1987–1990 förvaras i landsarkivet medan Örebro läns först så småningom kommer att levereras.

Kronofogdarna –1917

LÄN	FÖGDERIER
Uppsala	Norra Roslags, Olands, Uppsala läns mellersta, Uppsala läns södra, Örbyhus.
Södermanlands	Gripsholms, Nyköpings, Rekarne, Vingåkers.
Örebro	Linde, Nora, Västernärkes, Östernärkes.
Västmanlands	Bergslags, Kungsörs, Salberg-Väsby, Västerås.
Kopparbergs	Falu, Hedemora, Nedansiljans, Ovansiljans, Sätters, Västerbergslags, Västerdals.

Häradsskrivarna –1966

LÄN	FÖGDERIER
Uppsala	Norra Roslags (1720–1966), Olands (1720–1917), Tiunda (1918–1966), Trögds (1918–1966), Uppsala läns mellersta (1720–1917), Uppsala läns södra (1720–1917), Örbyhus (1720–1966).
Södermanlands	Flens (1946–1966), Gripsholms (1720–1966), Katrineholms (1946–1966), Nyköpings (1720–1966), Oppunda (1918–1946), Rekarne (1720–1966), Vingåkers (1720–1917).
Örebro	Edsbergs (1946–1951), Hallsbergs (1918–1946), Karlskoga (1918–1946), Kumla (1952–1966), Lindes (1857–1966), Nora (1857–1966), Nora och Lindes (1720–1856), Västernärkes (1720–1917), Örebro (1918–1966), Östernärkes (1720–1917).
Västmanlands	Bergslags (1720–1946), Fagersta (1946–1966), Kungsörs (1720–1946), Köpings (1946–1966), Sala (1946–1966), Salberg-Väsby (1720–1946), Strömsholms (1720–1870), Västerås (1870–1966).
Kopparbergs	Avesta (1946–1966), Borlänge (1946–1966), Falu/Kopparbergs (1720–1917), Hedemora (1720–1966), Nedansiljans (1720–1966), Näsgårds (fr.o.m. 1886 kallat Hedemora, se ovan), Ovansiljans (1720–1966), Västerbergslags (1720–1966), Västerdals (1720–1966).

Lokala skattemyndigheterna 1967–1990

LÄN	LOKALA SKATTEMYNDIGHETER
Uppsala	Enköping, Tierp, Uppsala.
Södermanlands	Eskilstuna, Katrineholm, Nyköping, Strängnäs.
Örebro	Hallsberg, Karlskoga, Lindesberg, Örebro.
Västmanlands	Fagersta, Köping, Sala, Västerås.
Kopparbergs	Avesta, Borlänge, Falun, Ludvika, Mora.

Magistraterna –1964 (se även Kronouppbördsmyndigheter)

LÄN	STADSARKIV/MAGISTRAT
Uppsala	Enköping –1962, Uppsala –1964, Öregrund –1919, Östhammar –1919.
Södermanlands	Eskilstuna –1964, Mariefred –1947, Nyköping –1964, Strängnäs –1946, Torshälla –1945, Trosa –1947.

Örebro Askersund –1947, Lindesberg –1947, Nora –1950, Örebro –1964.

Västmanlands Arboga –1938, Köpings –1957, Sala –1959, Västerås –1964.

Kopparbergs Falun –1963, Hedemora –1936, Säter –1936.

Kronuppbördsmyndigheterna –1966

Eskilstuna 1876–1966

Falun 1800–1966

Köping 1936–1946

Nora 1831–1946

Nyköping 1720–1966

Sala 1867–1946

Uppsala 1866–1966

Västerås 1862–1966

Örebro 1831–1945

Övriga

Landsfiskaler 1918–1964

Stadsfogdar 1878–1964

Kommunalborgmästare –1964

Kronofogdemyndigheter 1965–

Landsarkivets i Uppsala småskriftsserie utges av:

Landsarkivet i Uppsala
Box 135
751 04 Uppsala

Tel: 018-65 21 00
E-post: landsarkivet@landsarkivet- uppsala.ra.se
Hemsida: <http://www.statensarkiv.se/ula>

Landsarkivets i Uppsala småskriftserie riktar sig till alla användare av Landsarkivets bestånd. Den verkar för att fördjupa och bredda nyttjandet av arkiven. Ett syfte är att underlätta utnyttjandet av sådana arkiv som ofta förbises trots att de uppgifter de innehåller är eftersökta.

Hittills har utkommit:

1. Karin Bendixen, *Arkiv från Dalarnas län*, 2002.
2. Gunilla Lundberg Ehnström, *Hur hittar jag mitt torp i arkiven?*, 2003.
3. Karin Bendixen, *Sekler av skatter. Skattematerial i Landsarkivet*, 2004.
4. Elisabeth Celander & Grete Solberg, *Ordning och reda bland föreningens handlingar*, 2005.
5. Karl-Gustaf Andersson, *Folkbokföringen. Historia och reform*, 2005.
6. Linda Oja, *Rättens källor. Rättsligt material på Landsarkivet*, 2006.
7. Reine Rydén, *Bland bönder och godsägare. Att forska i hushållningssällskapens arkiv*, 2006.
8. Reine Rydén, *Skogsnycklar. Att forska om skog på Landsarkivet*, 2007.

ISSN: 1651-369X